

พรหมลิขิตกับวิถีชีวิตมนุษย์

.....ระพี สาคริก

ธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชนย่อมมีการดิ้นรนเพื่อแสวงหาสิ่งซึ่งแต่ละคนปรารถนา แต่มนุษย์จะดิ้นรนก็ย่อมมีเหตุมีผลสืบเนื่องมาจากสองด้านไม่ด้านใดก็ตามหนึ่ง ด้านแรกเกิดจากการอยากได้สิ่งต่าง ๆ มาใช้สนองกิเลสแห่งตน ถ้าเหตุเกิดจากประเด็นดังกล่าวเป็นมูลฐานย่อมส่งผลปิดกั้นภูมิปัญญาซึ่งควรปรากฏออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ และมีเหตุผลกำหนดวิถีทางปฏิบัติมุ่งสู่การสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริง ทั้งแก่ตนและสังคมซึ่งแต่ละคนมีส่วนร่วมโดยหน้าที่

อีกด้านหนึ่ง เกิดจากการไม่รู้ในเหตุและผลซึ่งกำหนดให้รากฐานตนเองได้รับการปรับปรุง อันพึงช่วยให้สามารถหยั่งรู้สังขารธรรมลึกลับซึ่งยังซ่อนได้ทุกเรื่อง จากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งผ่านเข้ามาสู่วิถีชีวิตตนในอนาคต โดยเหตุที่ประเด็นนี้หากเป็นไปได้ย่อมหมายความว่า ตนได้ผ่านประสบการณ์จากด้านแรกมาและหลุดพ้นจากภาวะยึดติดอยู่กับมันและหวนกลับไปมองด้วยความเข้าใจในสังขารธรรมแล้ว จึงสามารถมาถึงด้านนี้

เมื่อกล่าวถึง **พรหมลิขิต** อาจเป็นเรื่องยากสำหรับหลายต่อหลายคนที่จะเข้าใจได้ถึงเหตุและผลซึ่งอยู่ในความหมายอันลุ่มลึกยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันอันมีอิทธิพลวัตถุเข้ามาถือครองชีวิตแทนภูมิปัญญาของแต่ละคนรุนแรงยิ่งขึ้น และเมื่อไม่เข้าใจอีกทั้งยังไม่อาจคิดออกถึงเหตุและผล แทนที่จะมีความเพียรพยายามค้นหาความจริง อาจเป็นเพราะความรู้สึกซึ่งห่างจากรากฐานตัวเองออกไปมากยิ่งขึ้นจึงเปลี่ยนจากทิศทางดังกล่าวมาสู่อีกทิศทางหนึ่งทำให้เกิดความรู้สึกว่า เป็นเรื่องลม ๆ แล้ง ๆ บ้างก็ว่าเป็นเรื่องมงายไร้เหตุและผล และเมื่อมีการแสดงออกในแนวนั้นมากขึ้นย่อมเกิดแนวร่วมถ่ายทอดกระแสวิ้งขวางออกไปเรื่อย ๆ

ในเมื่อปรากฏการณ์ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตทุกรูปลักษณะที่อยู่บนพื้นฐานเดียวกันสะท้อนภาพให้เห็นได้สองด้าน ดังนั้นเมื่อมีด้านหนึ่งซึ่งเห็นว่าเป็นเรื่องมงาย ย่อมมีอีกด้านหนึ่งซึ่งเข้าไปยึดติดและเติบโตกว้างขวางยิ่งขึ้น เสมือนเป็นคู่ขนานกัน ดังที่มักมีการกล่าวเป็นครั้งคราวว่า ทั้งสองด้านต่างก็พอกกันนั่นเอง ซึ่งก็คือธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่มองเห็นได้ภายในวิถีการเปลี่ยนแปลงของทุกเรื่อง หากมองที่มนุษย์ยังเห็นได้ชัด

อนึ่ง ถ้าบุคคลผู้มองสามารถหยั่งรู้ถึงความจริงในรากฐานตัวเองย่อมเข้าใจภาพนี้ได้ชัดเจนอยู่แล้ว แต่ถ้าตราบใตยยังมีนิสัยเน้นมองไปที่คนอื่นสิ่งอื่น โดยเฉพาะหลังจากเกิดปัญหาขึ้นกับตน ตราบนั้นก็ยังคงไม่อาจมองเห็นและเมื่อมาถึงจุดซึ่งคิดถึงเหตุและผลไม่ออกก็มักโยนไปโทษดวงบ้างพรหมลิขิตบ้าง โดยที่มองด้วยความเข้าใจว่าสิ่งเหล่านั้นอยู่นอกตัวเอง ทั้งนี้และทั้งนั้นเพียงหวังที่จะระบายความกลัดกลุ้มให้พ้นไปเพียงวันหนึ่ง ๆ โดยที่ไม่อาจแก้ไขอะไรได้ และวันหนึ่งข้างหน้าก็ย่อมเกิดขึ้นอีกเป็นวัฏจักรที่ไม่รู้จักจบ

มนุษย์แต่ละชีวิตมีการสืบสานกระแสทั้งในด้านร่างกายและจิตใจทั้งมาจากอดีตและไปสู่ออนาคต โดยมีธรรมชาติเป็นสื่อสำคัญ และธรรมชาติซึ่งถือเป็นพื้นฐานสื่อที่สำคัญอย่างยิ่งเห็นจะได้แก่ **ธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในรากฐานความรู้สึกของแต่ละคน** ดังนั้นถ้ารู้จักคิดค้นหาความจริง โดยเริ่มต้น ณ จุดนี้ก่อน ซึ่งทุกคนต่างก็มีอยู่เพียงจุดเดียวเท่านั้น ยังสามารถมองเห็นและเข้าใจได้ชัดเจนเพียงใด ย่อมอ่านถึงความจริงและยอมรับได้ทุกเรื่อง แทนที่จะจำกัดตัวเองไว้ทำให้ยอมรับสิ่งนี้แต่ปฏิเสธสิ่งนั้น ทำให้มีการถือพรรคถือพวก สร้างภาวะขัดแย้งขึ้นในรากฐานตนเอง กว่าจะจบสิ้นลงได้ก็ทำให้ตนต้องรับผลเสียหายเป็นช่วง ๆ

ในเมื่อมนุษย์แต่ละคนมีรากฐานจิตใจสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติในตนเองอย่างลึกซึ้ง และมีเหตุมีผลเชื่อมโยงถึงธรรมชาติของชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอยู่ภายนอก ถ้าแต่ละคนสามารถมองเห็นภาพรวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่เพียงอยู่ร่วมกันเท่านั้น หากยังมีกระแสเชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุมีผล ย่อมเข้าใจความหมายของ **พรหมลิขิต** ได้ไม่ยาก

แต่ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ซึ่งนับวันจะมีทั้งกว้างขวางและรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้หลายคนไม่อาจมองเห็นภาพรวมอีกทั้งกระแสที่เชื่อมโยงถึงซึ่งกันและกัน แต่กลับมองด้วยภาพที่แยกออกจากกันเป็นเอกเทศ ซึ่งคนลักษณะนี้มีมักถูกเรียกว่า **คิดแบบตัวใครตัวมัน** ซึ่งเชื่อมโยงถึงภาพของการอยู่อย่างตัวใครตัวมันด้วย แม้บางครั้งอาจมองเห็นภาพทำให้รู้สึกเสมือนมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน แต่เป็นเพราะช่วงนั้นยังไม่ถึงจังหวะที่เหมาะสมซึ่งจะสะท้อนภาพออกมาอย่างมีเหตุผลเท่านั้น กับอีกด้านหนึ่งก็มีการแข่งดีแข่งเด่นแฝงอยู่ในท่าที ซึ่งเกิดจากธรรมชาติที่सानกระแสาจากอีกด้านหนึ่งภายในรากฐาน

ซึ่งใครหรือแม้คนกลุ่มไหนก็ไปกำหนดให้เปลี่ยนแปลงมาสู่อีกด้านหนึ่งไม่ได้ ยิ่งใครคิดแก้ไขด้วยทิศทางที่มุ่งออกจากตัวเองย่อมอ่านได้ว่า นั่นคือกระแสซึ่งเกิดจากรากฐานด้านเดียวกันเพียงแต่อยู่คนละซีกกันทำให้มีทิศทางตรงข้ามกันเท่านั้น

สันติวิธี ซึ่งมักมีการนำมากล่าวเน้นกันเป็นช่วง ๆ ถ้าหากยังมองด้วยทิศทางความเข้าใจที่มุ่งออกจากตัวเองอยู่อย่างนี้ ก็คงเข้าใจได้แต่เพียงเปลือกนอก โดยที่คิดว่าเป็นพฤติกรรมซึ่งไม่มีการใช้พลังกำลังและอาวุธฆ่าฟันกันตายเท่านั้น และแล้ววันหนึ่งข้างหน้าย่อมเกิดขึ้นจนได้ไม่ว่า เร็วหรือช้า

แต่ถ้ามีธรรมชาติที่สามารถมองหวนกลับได้ ย่อมเห็นจากส่วนลึกทำให้เข้าใจด้วยตนเองว่า **สันติที่แท้จริงเป็นสิ่งมีอยู่ในรากฐานแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติแล้ว** เพียงแต่หันกลับไปเพื่อเรียนรู้และทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งย่อมปรากฏออกมาสนองประโยชน์เองโดยกำหนดให้เกิดความสงบเย็น แม้การแสดงออกด้วยการพูดซึ่งถือว่าอยู่ในระดับผิวของชีวิตก็จะลดลง เปลี่ยนมาสู่การเน้นนำปฏิบัติจากความจริงใจ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเป็นลำดับ จึงก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง โดยปราศจากการเลือกพรรคเลือกพวก

และสิ่งไม่มีใช้หรือที่ควรถือไว้ก็คือพรหมลิขิตอย่างแท้จริงซึ่งมีอิทธิพลอำนาจสูงสุดแล้ว สำหรับชีวิตแต่ละคนที่มีโอกาสเกิดมาแล้วชาติหนึ่ง ดังเช่นคำกล่าวเตือนสติว่า **ขอให้มุ่งทำงานจากรากฐานตนเองเพื่อไม่ให้เสียชาติเกิด** และจากประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาโดยที่มั่นคงอยู่บนรากฐานดังกล่าว ช่วยให้มั่นใจที่จะพูดได้ว่า บนพื้นนี้หากรักษาไว้ได้ย่อมมีโอกาสเข้าใจปัญหาจึงสามารถแก้ปัญหาได้ทุกเรื่อง แม้พรหมลิขิตจะเป็นกระบวนการซึ่งไม่มีใครแม้มีอำนาจล้นฟ้าแค่ไหนจะกำหนดได้ แต่เราแต่ละคนก็กำหนดตัวเองได้มิใช่หรือ

อนึ่งปัญหาจากการจัดการศึกษาทั้งในด้านสงฆ์และคฤหัสถ์ ถ้าสามารถมองเห็นได้ลึกถึงระดับหนึ่งน่าจะพบว่าเกิดจากรากฐานเดียวกัน ดังนั้นการณีใดที่คิดจะเรียนรู้ให้ได้ผลจากการแสดงออกโดยคน แม้ว่าผู้นั้นเป็นอรหันต์ซึ่งควรถือว่าสำเร็จแล้ว หากที่ยังคงถือรากฐานซึ่งมองตามกระแสไม่ แต่ควรมองทวนกระแสและนำปฏิบัติโดยถือจุดนี้เป็นสิ่งเริ่มต้น ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือรู้สึกขัดแย้งย่อมถือสิ่งนี้เป็นสัจจะอันควรเคารพอย่างสูงสุด หากตามกระแสเรื่อยไป นอกจากไม่ได้รับผลอย่างถึงความจริงยังมีโอกาสหวนกลับมาทำให้ตนต้องได้รับผลเสียหาย

การมองย้อนกลับมีสองแนวทางคือ แนวทางหนึ่งย้อนกลับไปค้นหาความจริงจากที่มาของสิ่งนั้น ๆ ซึ่งย่อมมีแน่ ยิ่งเป็นสิ่งซึ่งอำนวยประโยชน์แก่ตนในด้านวัตถุ กับอีกแนวทางหนึ่งย้อนกลับไปค้นหาความจริงจากความรู้สึกซึ่งเกิดจากรากฐานตนเองและควรให้ความสำคัญร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งสองด้าน แต่ควรเน้นความสนใจที่ตนเองเหนือกว่า

สิ่งซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในกระแสสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเรื่องอะไร ย่อมมีความจริงด้วยกันทั้งนั้น แต่การณีจะค้นหาความจริงได้ แต่ละคนพึงต้องละลมหาวะยึดติดซึ่งอยู่ในรากฐาน เพื่อหวังให้ความคิดมีโอกาสเบิกกว้าง จึงจะช่วยให้มองเห็นสิ่งซึ่งเป็นเหตุเป็นผลที่หมุนวนเสมือนเป็นธรรมจักรอยู่ในความลุ่มลึกได้อย่างชัดเจนจนถึงที่สุด น่าจะพบว่าแท้จริงแล้วความจริงอยู่ในรากฐานมนุษย์เองโดยแท้ และหากใครพบได้ย่อมถึงซึ่งความสุขแล้ว.